

NÁRODNÍ OBROZENÍ

1. etapa národního obrození

Josef Dobrovský

str.
69

O původu jména Čech, Čechové

... Protože postup Slovanů směřoval z jejich starých sídel podél karpatského pohorí na západ směrem k Německu, byli nutně ti, kteří pronikli na naše území, přední, a ti, jež zanechali vzadu, ti zadní neboli poslední... Čech tedy – od četi – znamená něco jako započetí, započínající, resp. někdo, kdo dělá začátek, případně bydlí na začátku národního společenství; něco jako latinské princeps (předák) či německé Fürst (vůdce, kníže) ve svých původních významech: někdo přední, první. Může být – vzhledem k situaci nových sídel na našem území – vůbec vhodnější pojmenování? Předpokládá-li se tedy, že Čechové dostali své jméno od svého vůdce Čecha, lze uvedený výklad toho vztáhnout právě tak lehce na onu osobu, která vedla jakožto předák část putujících Slovanů vpřed, jako i na samu onu skupinu vpřed pronikajících Slovanů, kteří se postupem na západ dostali do takové situace, že byli nutně... ti první neboli přední.

Otázky ▼

- Podle čeho získali Češi své jméno?
- Jak se nazývá jazykovědná disciplína, která se zabývá původem slov?
- J. Dobrovský je tvůrcem dvou jazykovědných disciplín. Kterých?

2. etapa národního obrození

Josef Jungmann

str.
71

O jazyku českém

Z VELESLAVÍNA

Chvalné a potěšitelné jest to srdci mému, an vidím, kterak i do cizích zemí jazyk můj milý se šíří. Vy, jakož patrno jest, Němec jste; odkud, prosím, rodič?

ČECH

Na, na, pan, ja Šech je a v Šechy narotil.

Z VELESLAVÍNA

I toť, jste tedy celé své živobyetí v cizině strávil; a kdežto můj milý, že vám možné nebylo, abyste se doučil jazyku českému?

ČECH

Já pyl můj šivot ne pšeš granic šesky. Ja v Prase narotil, v Prase šiva pyl a v Prase umšel.

Z VELESLAVÍNA

Probůh, jak jest to možné: Čech – Pražan – a tak chatrně mluvíti jazyk svůj?

ČECH

Můj jasyk ja mlufit tobše.

Z VELESLAVÍNA

Pohříchu nehrubě: leda byste (čehož Bůh ostřez!) k jinému se znal jazyku.

ČECH

Můj jasyk je němesky.

(...)

NĚMEC

Nermuť se, Danieli, není ještě posavad po všem veta. Živ jest národ ten, jehožto jazyk zcela nepošel. Stojí až po tu dobu onen štěp vašinců, ač odraný, ač ostím vůkol dušený, nicméně zdá se, že pouští nové pupeny, silné dosti, aby ještě jeho předešla mladost se obnovila; jen ať dobrý zahradník jest ho šetrný, ježto v sadu svém každý strůmek rovnou péčí pěstuje. Povstává, dím, ušlechtlejší česká rodina, zdární synové vlasti, povinnou k té matce lásku v prsech čijící. Ti, kde jste vy snažice se ustali, uchopují se českého umění a vytrhnou (budte jednosvorní!) slavnou druhdy vlast svou z (...) posměchu okolních národů...

Otázky ▼

- Porovnejte jazyk obou mluvčích.
- Co se dozvídáme o jazyku tehdejší doby?
- Kdo a jakou naději dává Veleoslavínovi?
- Na co autor poukazuje?